

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

314

Vragen van de leden **Gündoğan** (Gündoğan) en **Grinwis** (ChristenUnie) aan de Staatssecretaris van Financiën over *de 10-jaarstermijn in de erf- en schenkbelasting* (ingezonden 22 september 2022).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Rij** (Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst) (ontvangen 14 oktober 2022).

Vraag 1 en 2

Klopt het dat over de erfenissen van Nederlanders die tien jaar of langer niet in Nederland woonachtig zijn, geen Nederlandse erfbelasting verschuldigd is? Klopt het dat dit ook geldt voor Nederlanders die *op papier* tien jaar of langer niet in Nederland woonachtig zijn, maar wel met enige regelmaat in Nederland komen of hier bijvoorbeeld een pied-à-terre hebben?

Antwoord 1 en 2

Als een Nederlander langer dan tien jaar niet meer in Nederland woont, kan Nederland de erfenis niet met erfbelasting belasten. De hoofdregel voor de heffing van erfbelasting is dat de erflater op het tijdstip van overlijden in Nederland moet wonen.¹ Het gaat erom dat de erflater *feitelijk* in Nederland woont. Of dat zo is, wordt vastgesteld aan de hand van de feiten en omstandigheden van het specifieke geval. Daarnaast kent de wet een fictiebepaling die inhoudt dat een Nederlander die nadat hij Nederland metterwoon heeft verlaten (d.w.z. hij of zij heeft geen feitelijke woonplaats meer in Nederland) nog tien jaar lang in de heffing van Nederlandse erfbelasting kan worden betrokken.² Deze fictiebepaling strekt ertoe belastingvlucht te voorkomen. Mensen met de Nederlandse nationaliteit kunnen dus niet kortstondig in het buitenland gaan wonen en daarmee de heffing van Nederlandse erfbelasting ontgaan. Ook kan men heffing van Nederlandse erfbelasting niet ontgaan door alleen «op papier» in het buitenland te verblijven, omdat voor de beoordeling van de woonplaats beoordeeld wordt of iemand *feitelijk* zijn woonplaats heeft in Nederland. Pas nadat een persoon niet meer feitelijk in Nederland woont, gaat de tienjaars-termijn lopen.

¹ Artikel 1, eerste lid, onder 1°, Successiewet 1956.

² Artikel 3, eerste lid, Successiewet 1956.

Vraag 3

Klopt het dat veel landen in Europa en daarbuiten een lager tarief hanteren of zelfs geen erfbelasting kennen? Betekent dit dat over erfenissen van erflaters die tien jaar of langer buiten Nederland woonachtig waren dus minder of geen erfbelasting verschuldigd is dan onder Nederlands recht?

Antwoord 3

Op deze vragen kan geen eenvoudig en eenduidig antwoord worden gegeven. Zoals uit het rapport «Inheritance Taxation in OECD Countries»³ blijkt, hebben 24 van de 36 OESO-landen een erfbelasting en zijn er 12 OESO-landen die geen erfbelasting (meer) hebben⁴. Daarmee is echter niet gezegd dat er in al die 12 landen geen belasting over erfenissen wordt geheven. Sommige landen merken bijvoorbeeld (een vermogenstoename door) een erfenis aan als inkomen dat met inkomstenbelasting wordt belast. Ook zijn er landen die onroerende zaken die uit een erfenis worden verkregen, belasten met overdrachtsbelasting.

De vormgeving van de erfbelasting in de 24 OESO-landen die wel erfbelasting heffen verschilt sterk wat de belastingplicht, de grondslag en de tarieven en vrijstellingen betreft. Zo is het aangrijpingspunt voor de belastingplicht vaak de nationaliteit of woonplaats van de erflater waarbij het wereldwijde vermogen in de erfbelasting wordt betrokken. Het komt ook voor dat in het land gelegen onroerende zaken van een niet-inwoner in de erfbelasting worden betrokken. Er zijn echter ook landen die erfbelasting heffen indien de woonplaats van de verkrijger zich in dat land bevindt. Wat de grondslag betreft, kennen de meeste landen een erfbelasting die geheven wordt per erfrechtelijke verkrijger over het saldo van de per verkrijger verkregen bezittingen minus schulden. De hoogte van de tarieven van de erfbelasting is erg verschillend, evenals de hoogte van de vrijstellingen voor bijvoorbeeld pensioenen en voor de verkrijger. Zo kent Nederland bijvoorbeeld een vrijstelling voor de partner van € 680.645 (2022). De meeste OESO-landen met een erfbelasting hanteren een progressief tarief dat oploopt naarmate de verkrijging hoger is en naarmate de (familie)band zwakker is. De figuren 3.11 en 3.12 in het OESO-rapport geven dit weer. Overigens hebben 21 van de 27 lidstaten van de Europese Unie een erfbelasting.

Vraag 4 en 5

Kunt u een inschatting geven hoe vaak het voorkomt dat de Nederlandse overheid geen erf- en schenkbelasting heeft bij geëmigreerde Nederlanders, omdat zij al langer dan tien jaar buiten Nederland wonen? Is het mogelijk om bij de inschatting van het aantal aan te geven in welke landen de betrokken erflaters woonachtig zijn op het moment van overlijden?

Kunt u een inschatting geven van hoeveel particulier vermogen jaarlijks niet kan worden belast met Nederlandse erfbelasting vanwege de tienjaars-termijn? Kunt u in het verlengde hiervan een inschatting geven van de additionele belastinginkomsten voor de Nederlandse overheid, indien de tienjaarstermijn van de erf- en schenkbelasting zou komen te vervallen of zou worden verruimd tot dertig jaar?

Antwoord 4 en 5

De gevraagde inschattingen zijn niet te geven aangezien dit gedetailleerde gegevens zou vergen van niet alleen de omvang van het vermogen maar ook de samenstelling van dit vermogen van burgers met de Nederlandse nationaliteit die langer dan tien jaar geleden uit Nederland zijn geëmigreerd. Daarnaast is relevant in welk land zij woonachtig zijn ten tijde van hun overlijden omdat dit bepalend is voor de eventuele erfbelasting die hun erfgenamen aldaar verschuldigd zullen zijn en voor de vraag of en in welke mate dubbele erfbelasting van dat land en Nederland wordt voorkomen.

³ OECD (2021), Inheritance Taxation in OECD Countries, OECD Tax Policy Studies, No. 28, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/e2879a7d-en>.

⁴ Oostenrijk, Tsjechië, Slowakije, Noorwegen, Zweden, Israël, Nieuw-Zeeland, Australië, Canada, Mexico, Estland en Litouwen.

Vraag 6 en 8

Zijn er juridische of praktische argumenten om de tienjaarstermijn niet te laten vervallen of te verruimen tot een langere periode, bijvoorbeeld dertig jaar?

Is er op dit moment het voornemen om de tienjaarstermijn te verlengen of af te schaffen? Indien nee, waarom niet?

Antwoord 6 en 8

Het kabinet ziet geen reden om de tienjaarstermijn aan te passen. Er is geen voornemen hiertoe. De tienjaarstermijn voldoet aan de bedoeling daarvan. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft eerder beslist dat de tienjaarstermijn niet in strijd met het EU-recht is.⁵ Indien een verlenging van de tienjaarstermijn tot bijvoorbeeld dertig jaar zou moeten worden gezien, zou dit een uitvoerig onderzoek vergen. Ook zou bijvoorbeeld moeten worden onderzocht of verlenging wel in overeenstemming met het EU-recht is en hoe het zit met dubbele heffing omdat het woonland mogelijk ook erfbelasting heft. Daarnaast zullen de uitvoeringsaspecten in beeld moeten worden gebracht.

Vraag 7 en 9

Hoe gaan andere lidstaten van de Europese Unie in hun fiscale wetgeving om met een dergelijke termijn? Zijn er landen die een dergelijke termijn niet in hun wetgeving hebben opgenomen, of die langere of kortere termijnen kennen?

Zijn er lopende initiatieven om de erf- en schenkbelasting op EU-niveau op elkaar af te stemmen? Zijn er daarnaast initiatieven om de verschillende erfbelastingstelsels op landenniveau beter op elkaar af te stemmen? Indien nee, waarom niet?

Antwoord 7 en 9

De Europese Commissie heeft in 2011 een aanbeveling gedaan om dubbele belasting op het gebied van de erfbelasting binnen de EU in grensoverschrijdende situaties terug te dringen na de consultatie over de problematiek van dubbele erfbelasting in grensoverschrijdende situaties binnen de EU in 2010.⁶ In 2014 heeft de Europese Commissie opnieuw een consultatie uitgeschreven.⁷ Onder meer omdat de aanbevelingen van 2011 weinig effect gesorteerd hadden, heeft de Europese Commissie een expertgroep samengesteld. Deze expertgroep heeft in 2016 een rapport geschreven over de problematiek van dubbele erfbelasting in grensoverschrijdende situaties binnen de EU. De expertgroep doet aanbevelingen om oorzaken van dubbele erfbelasting zoveel mogelijk weg te nemen.⁸ Belangrijkste voorstel is om te komen tot (zoals de expertgroep het aanduidt): «one inheritance – one inheritance tax». Hiermee bedoelt de expertgroep – eenvoudig gezegd – dat een nalatenschap binnen de EU in slechts één lidstaat belast wordt. Uit de impactassessment⁹ voor de aanbeveling in 2011 kan worden opgemaakt dat van de EU-lidstaten met een erfbelasting destijds alleen Frankrijk (6 van 10 laatste jaren), Duitsland (10 jaar) en Ierland (5 jaar) een termijn enigszins vergelijkbaar met de tienjaarstermijn in Nederland kenden.

Vraag 10

Bent u bereid deze vragen voorafgaand aan het eerste wetgevingsoverleg over het Pakket Belastingplan 2023, te weten 17 oktober aanstaande, te beantwoorden?

Antwoord 10

Ja.

⁵ HvJ EU 23 februari 2006, C-513/03 (Van Hilten-Van der Heijden), BNB 2006/194.

⁶ Recommendation regarding relief for double taxation of inheritances (C(2011)8819).

⁷ Consultation on possible approaches to tackling cross-border inheritance tax obstacles within the EU.

⁸ Ways to tackle inheritance cross-border tax obstacles facing individuals within the EU.

⁹ COMMISSION STAFF WORKING PAPER IMPACT ASSESSMENT *Accompanying the document* COMMISSION RECOMMENDATION regarding relief for double taxation of inheritances.